

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

Biblioteksplan

2025–2028

Processägare Kultur- och fritidsenheten	Upprättad KF 2025-02-24, §3	Beslutsinstans Fullmäktige
Diarienummer KS-2024/00360	Senast reviderad 2025-02-24	Giltig till 2028-12-31

INNEHÅLL

Inledning	2
Biblioteken i Norrbotten.....	2
Biblioteket i en föränderlig värld	3
Mötesplatsen	4
De prioriterade grupperna	5
Barn och unga.....	5
Personer med funktionsvariation	5
Personer med annat modersmål än svenska	5
De nationella minoritetsspråken	6
Folkbibliotek och skolbiblioteken	7
Det livslånga lärandet och biblioteken	8
Från erbjudande till inbjudande	9
Uppföljning	9

Inledning

I bibliotekslagen (SFS 2013:801) anges att kommuner och regioner ska anta en politiskt beslutad biblioteksplan. Utformningen av planen bestäms till stor del av kommunerna själva och ligger till grund för bibliotekens framtida inriktning och utveckling.

Bibliotekslagen betonar bibliotekens betydelse för det demokratiska samhället och deras roll i informationsspridning och fri åsiktsbildning. Tillgänglighet och mångfald ska genomsyra biblioteksverksamheten. Biblioteken ska vara tillgängliga för alla och ägna särskild uppmärksamhet åt nationella minoriteter, personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsvariationer. Folkbiblioteken ska prioritera barn och unga.

Haparanda stads biblioteksplan för folkbibliotek gäller för åren 2025–2028. Planen har antagits i fullmäktige.

Biblioteken i Norrbotten

Haparanda Stadsbibliotek ingår i *Biblioteken i Norrbotten*, ett samarbete mellan länets bibliotek. Samarbetet är brett och handlar om all från en gemensam katalog, transporter, webbportal (bibblo.se) till evenemang och marknadsföring. Rent konkret så innebär det att haparandaborna har tillgång till ett omfattande medieutbud med över 1 miljoner böcker.

Arbetet inom ramen för *Biblioteken i Norrbotten* sker både på strategiska och operativa nivåer. Bibliotekscheferna bär huvudansvaret, men det finns också olika arbetsgrupper där personal från kommunernas bibliotek finns representerade.

Biblioteket i en föränderlig värld

Haparanda har cirka 9 100 invånare vid slutet av 2023. Omkring 40 procent av befolkningen är född utanför Sverige, och av dem är närmare nio av tio födda i Finland. I takt med utflyttning och lägre barnafödande väntas gruppen äldre komma att utgöra en ökande andel av befolkningen.

För närvarande finns ett bibliotek i Haparanda: stadsbiblioteket i centralorten. Som en del av sin utåtriktade verksamhet besöker biblioteket regelbundet förskolor, skolor och serviceboenden. Med bibliotekcykeln nås de centrala delarna av Haparanda stad under sommarhalvåret. Då kan biblioteket delta aktiviteter såsom *Sommar i parken*.

Inom biblioteksverksamheten har digital samhällsservice tagit allt större plats. I Haparanda jobbar vi för att möta låntagarnas nya behov. Personalen vägleder och coachar låntagare i bibliotekets digitala tjänster och annat digitalt material.

Globala händelser kräver snabb anpassning av verksamheten. Exempel på påverkande händelser är Covid-19-pandemin 2020 och Rysslands invasion av Ukraina 2022. Haparandas unika läge som gränsstad ställer särskilda utmaningar på oss. Biblioteket måste ha beredskap för att fungera som en trygg och trovärdig plats vid krissituationer. Källkritisk informationsanvändning är en del av bibliotekets roll som kunskapsförvaltare och förmedlare.

Biblioteket uppmuntrar till delaktighet och medskapande i verksamheten, bland annat genom att ta till vara olika förslag, alltifrån programförslag till inköpsförslag av medier. Genom samarbete med andra aktörer, till exempel föreningar, blir Haparandaborna medskapare av det som sker på biblioteket.

Det här ska biblioteket göra:

- Erbjuder ett attraktivt och varierat programutbud som når fler Haparandabor samt stärker demokratin och stimulerar till engagemang och kunskapsinhämtning
- Arbeta för att Haparandaborna ska vara delaktiga och medskapare av biblioteket och dess verksamhet
- Möta Haparandaborna även utanför biblioteksrummet
- Coacha i bibliotekets digitala tjänster och hänvisa till andra digitala tjänster i samhället.
- Snabbt anpassa och förändra arbetssätt vid krissituationer

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

Mötesplatsen

Biblioteket är en jämställd och samhällelig mötesplats som erbjuder en naturlig möjlighet till paus och lugn. Det är invånarnas egna vardagsrum där man träffar vänner, kollegor, författare eller föreläsare. Alla besökare bemöts med respekt och professionalism.

Skönlitteratur överför människors livsupplevelser. Biblioteken balanserar nutid och framtid, det vanliga och det ovanliga. Berättelser och språk kretsar kring varandra. Utan språk är det omöjligt att dela sin historia eller ta emot andras berättelser. Biblioteket främjar läsning genom lästips och litteraturevenemang. Läsecirklar, skrivarcirklar, författarbesök och föreläsningar är regelbundna aktiviteter. Biblioteket är också en mötesplats för andra förvaltningar och deras medarbetare, vilket skapar synergieffekter.

Det här ska biblioteket göra:

- Alltid ha medborgarna i fokus och arbeta med likabehandling och inkludering
- Främja åsiktsfrihet och demokrati
- Främja läsning och uppmärksamma språk via varierad utbud och aktiviteter

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

De prioriterade grupperna

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska bibliotek ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga, personer med funktionsnedsättning, personer som har annat modersmål än svenska och de nationella minoriteterna.

Barn och unga

Program och mediebestånd ska vara varierat så att barn i alla åldrar och med olika förutsättningar ska kunna hitta just sin aktivitet eller bok. Lovprogram, bokcirklar med teman och annat utbud ska erbjudas och vara prioriterat inom bibliotekets arbete med programverksamhet.

Biblioteket främjar barns och ungdomars läskunnighet genom samtida och intressant material och aktiviteter, samt samarbete med ungdomsverksamhet, skolor, förskolor och föreningar. Alla nyfödda i Haparanda får ett presentkort på en gåvobok och en inbjudan till biblioteket.

Befolkningsutvecklingen innebär en utmaning för biblioteken i Haparanda att nå ut med sin uppsökande verksamhet till alla delar av Haparanda. Alla barn i Haparanda ska få möjlighet att ta del av vad biblioteket erbjuder oavsett var i kommunen de bor.

Personer med funktionsvariation

Biblioteket ska säkerställa fysisk och kognitiv tillgänglighet. Medier i olika former, till exempel taktila böcker och ljudböcker, ska finnas tillgängliga.

Personer med annat modersmål än svenska

Haparanda är en mångspråkig kommun. Många av Haparandas invånare är födda i ett annat land.

Biblioteket ska arbeta aktivt med att köpa in medier på olika språk och lättlästa böcker på svenska. Grupper från SFI bjuds in till biblioteksvisningar. Språkcafé och lättläst bokcirkel anordnas i mån av möjlighet. Dessa aktiviteter är särskilt viktiga för nysvenskar och bidrar till snabbare integration.

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

De nationella minoritetsspråken

Biblioteket uppmärksammar de nationella minoritetsspråken, särskilt finska och meänkieli. Detta görs genom inköp av litteratur och arrangemang på dessa språk. Biblioteket sprider kunskap om minoritetskulturer och språk, bland annat genom att uppmärksamma deras högtidsdagar.

Haparanda är en förvaltningskommun för finska och meänkieli, vilket innebär att dessa språk uppmärksammas i dagligt arbete och bemötande. Information på ska finnas tillgänglig på finska och meänkieli i så hög utsträckning som möjligt.

Det här ska biblioteket göra:

- Aktivt stödja nya svenskars integration genom utbud, stöd och aktiviteter.
- Uppmärksamma språk och kulturer som speglar Haparandaborna.
- Uppmärksamma och alla prioriterade grupper enligt bibliotekslag.

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

Folkbibliotek och skolbiblioteken

Folkbibliotek och skolbibliotek är skilda verksamheter kopplat till styrdokument, lagtext och uppdrag. Folkbiblioteket styrs av bibliotekslagen. Skolbibliotek styrs av skollagen.

Alla elever vid Haparandas kommunala skolor erbjuds möjlighet att delta i riktade aktiviteter på folkbiblioteket under skolgång. Folkbiblioteket erbjuder till skolverksamheten material, biblioteksvisning, klassrumbesök och läsfrämjande aktiviteter. Skolor kan även besöka biblioteket utanför ordinarie öppettider flera gånger i veckan.

Det här ska folkbiblioteket och skolbiblioteken göra tillsammans:

- Stödja skolarbete kring kunskapsutbyte med fokus på läsfrämjande.
- Stärka och bidra till elevernas ökade läsförståelse, språkutveckling och läslust.

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

Det livslånga lärandet och biblioteken

Folkbiblioteket fyller en viktig roll för människor under deras utbildningstid. Studieplatser är efterfrågade av studerande i alla åldrar. Biblioteken tar hänsyn till vuxenutbildning och Svenska för invandrare när det gäller inköp av litteratur. En utmaning för biblioteken är att balansera mellan det öppna biblioteket och platser som erbjuder studier i biblioteksrummet. Biblioteken stödjer individers och grupperns önskan att utveckla sina färdigheter och intresse för läsning genom hela livet.

Det här ska biblioteket göra:

- Stärka samverkan med den kommunala vuxenutbildningen genom att erbjuda alla elever biblioteksvisningar.
- Erbjud attraktiva studieplatser i bibliotekens lokaler för studerande i alla åldrar.
- Samverkan både inom den egna förvaltningen och med övriga förvaltningar i Haparanda.
- Inköp av relevant kurslitteratur.

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

Från erbjudande till inbjudande

Ett besök på biblioteket är så mycket mer än själva biblioteksärendet. Besökare, både barn och vuxna, ska bli sedda och få en upplevelse att ta med sig. Användaren ska kunna vara medskapare i biblioteksupplevelsen, både fysiskt och digitalt. För barn är detta särskilt centralt, som en del i barns rätt att *”söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer”* enligt FN:s konvention (artikel 13) om barns rättigheter som numera är svensk lag.

Grundläggande för ett inbjudande biblioteket är att miljön är trygg för alla besökare. Haparanda stadsbibliotek ska under de närmsta åren byggt upp en struktur för det trygghetsskapande arbetet i biblioteksrummet. Här ingår bland annat omgestaltningar i biblioteksrummet, handledning i bemötande och riskbedömningar i det dagliga arbetet.

En strategisk förflyttning är därför att gå från erbjudandet i fokus till upplevelsen i fokus. Det görs genom ett välkomnande bemötande och en professionell service. Det görs genom attraktiva och moderna digitala tjänster. Det görs genom metodiskt trygghetsskapande arbete. Det görs också genom nödvändiga rumsliga förbättringar och välkomnande miljöer.

Uppföljning

I verksamhetsplan och årsredovisningar presenteras resultat av prioriterade aktiviteter och effekterna på kort och lång sikt. Förvaltningen ska följa upp biblioteksplanen en gång per år för redovisning till kultur- och fritidsutskottet och vid behov föreslå justeringar av planen. Planen ska också ligga till grund för fortsatt dialog med medborgarna via till exempel fokusgrupper samt fortsatt dialog med förvaltningar, bibliotekspersonal och samarbetspartners.

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

